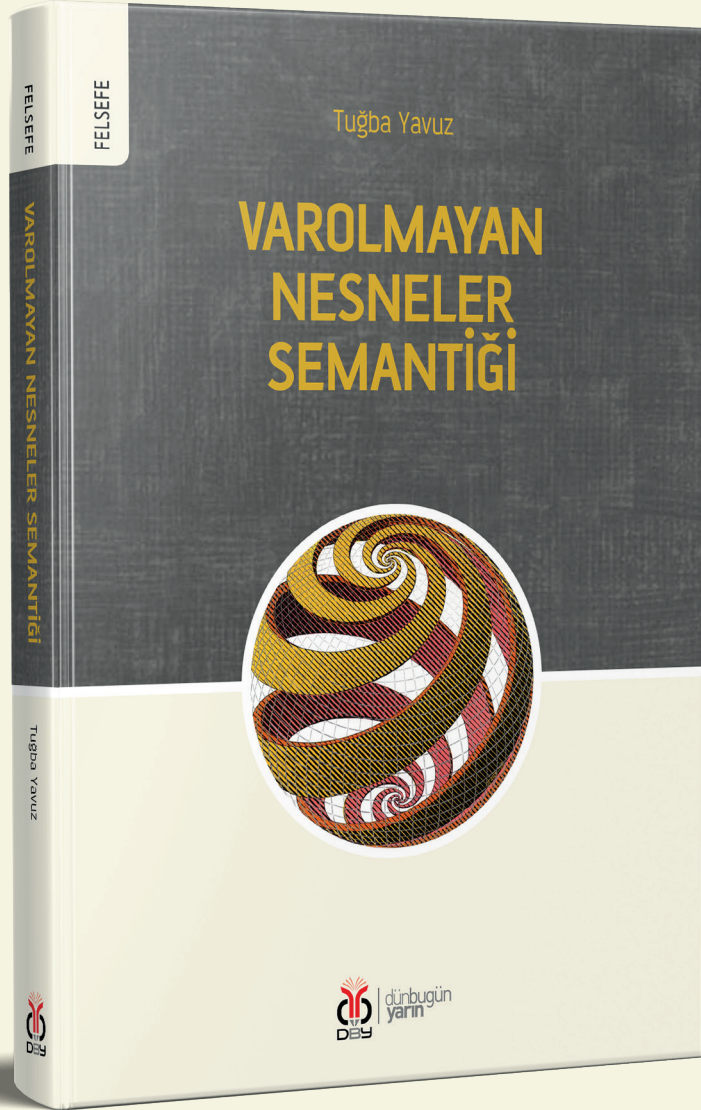

Tuğba Yavuz

VAROLMAYAN NESNELER SEMANTİĞİ

VAROLMAYAN NESNELER SEMANTIĞİ

Tuğba Yavuz

“dün”den öğrendikleriniz
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

felsefe | dünbugün
yarin

© 2020, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 101
Felsefe: 9

ISBN 978-625-7760-01-0
Sertifika No: 18188

Birinci Baskı:
İstanbul, 2020

Yazar:
Tuğba Yavuz

Editör:
Nuh Muaz Kapan

Yayın Yönetmeni:
İrfan Güngörür

Kapak/Mizanpaj:
DBY Ajans

Kapak görseli, M.C. Escher tarafından çizilen Sphere Spirals (1958) adlı çalışmadır.

Baskı/Cilt:
Mikyas Basım Yayın Matbaacılık
(Sertifika No: 35532)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Yavuz, Tuğba

Varolmayan Nesneler Semantiği / Tuğba Yavuz

İstanbul: DBY Yayınları, 2020.

338 s. ; 15,0 x 21,0 cm ____ (DBY Yayınları ; No. 101) ____ Dizin var

ISBN 978-625-7760-01-0

1- Felsefe 2- Mantık 3- Varolmayan Nesneler 4- Metafizik

Bu çalışma, 08.01.2020 tarihinde İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Programı kapsamında Felsefe Anabilim Dalında Prof. Dr. Yücel Yüksel danışmanlığında ve Prof. Dr. Ahmet Ayhan Çitil eş danışmanlığında savunulmuş "Varolmayan Nesneler Semantiği" başlıklı tezin gözden geçirilerek kitaplaştırılmış halidir.

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr
Tel.: +90 212 526 98 06

İçindekiler

Önsöz.....	9
Giriş	13

BİRİNCİ BÖLÜM

Varolmayan Nesne Tartışmasının Felsefe Tarihindeki Kökenleri19

1. Antik Yunan Felsefesinde Varolmayan Nesne Tartışması	19
1.1. Parmenides	19
1.2. Platon.....	28
1.3. Aristoteles.....	33
1.4. Plotinus.....	43
1.5. Klasik Dönemin Semantik Açıdan Yorumlanması.....	49
2. İslam Düşüncesinde Varolmayan Nesne Tartışması.....	54

İKİNCİ BÖLÜM

Kantçı Kopernik Devrimi ve Varolmayan Nesne Tartışmasının Dönüşümü 71

1. Kant'ın Transandantal Düşüncesinde Varolan-Varolmayan Nesne Ayrımı	71
1.1. Kant'ın Kendinden Önceki Döneme İlişkin Eleştirilerinin Ana Hatları.....	71

1.2. Kant Düşüncesinin Ana Kavramları ve Nesnenin Kuruluşu.....	80
2. Matematiksel İnşa Edilebilirlik Bakımından Varolmayan Nesne.....	113

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Dile Dönüş Sonrası Varolmayan Nesne Tartışması.....	141
1. Dile Dönüş Sürecinin Arka Planı.....	141
2. Meinong-Russell Tartışması.....	164

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

20. Yüzyılda Modal Mantığın Gelişimi ve Varolmayan Nesneler.....	199
1. Tarihsel Arka Plan.....	199
1.1. Modal Mantığın Geliştirilemeyeceğine Dair Görüşler: Pozitivistler, Wittgenstein, Quine.....	204
1.2. C. I. Lewis'in Sıkı İçerme Eklemleri ve S1-S5 Dizgeleri.....	212
1.3 Kripke Çatıları ve Modal Mantığın Tamlığı.....	214
2. Gönderimde Bulunmayan ve Varolmayan Nesnelerin Modal Mantıkta Ele Alınışı.....	220
2.1. İmkânsız Dünya Nedir?.....	250
2.2. Dünyalar Metafizigi.....	275
2.3. İmkânsız Dünyalar Düşüncesinin Önemi Üzerine.....	278

BEŞİNCİ BÖLÜM

Yeni Metafizik.....	289
1. Varolmayan Nesnelerin Tarihsel Seyri.....	289
2. Varlığın Garantisi Olarak Özdeşlik Sorunu.....	300
3. Yeni Bir Metafizige Olan İhtiyaç.....	302
3.1. Yeni Metafizigin Ontolojik Temelleri.....	307

3.1.1. Yeni Metafizigin Yeni Nesneleri.....	307
3.1.2. Meinongculuk, Yokçuluk ve Hepçilik.....	310
3.2 Epistemolojik Temelleri.....	311
3.3 Varolmayanın Kabulünün Etik Yansımaları.....	315

Sonuç.....	319
Semboller Listesi.....	323
Sözlük.....	325
Kaynakça.....	327
Dizin.....	335

Önsöz

Varlık nedir sorusu, felsefe tarihinin en eski ve en yakıcı sorularından biridir. Buna karşın, “Varlık ne değildir?” ya da “Varolmayan nedir?” sorusu son yüzyıla kadar büyük ölçüde ihmal edilmiştir. Bu kitapta, yüzyıllar boyu ihmal edildiğini düşündüğüm bu sorulara cevaplar aramaya çalıştım. Aradığım cevapları hazır bir şekilde bulamadığım için “Varlık nedir?” sorusuna verilen cevaplar üzerinden “Varlık ne değildir” in yani varolmayanın ne olarak düşünüldüğünü anlamaya çalıştım. Varolanla varolmayan ayrımının hep düşünümlerle duyulurların karşıtlığında ortaya çıktığını ve bu karşıtlıkta izdüşümsel olmayan, dilin ve mantığın ardına saklanarak, kolayca kendini teslim etmeyen bir şeyler olmasında arandığını gördüm. “Varlık nedir” in cevabını ya düşünümlerde ya da duyulurlarda konum alarak verenler, varolmayanın karşı konumda olduğunu düşünmüş ve bunu çoklukla dil ve mantık üzerinden açıklamaya çalışmıştır. Kendi ayaklarının yere bastığı mecra hep -ister duyusal ister düşünsel- varolanlar olduğu için, kurduğu ve ardına saklandığı dil ve mantık da varoluşsal bir yapıya bürünmüştür. Yani dilin ve mantığın, ontolojik bağlanma gerektirecek şekilde varoluşa sahip olanlara yönelik dizayn edildiği görülmektedir.

Söz konusu bu süreci, açıkça varolmayanlardan bahseden, varolmayanın varolana karşı konumunu/durumunu dile getiren isimler üzerinden kronolojik bir şekilde incelemeye çalıştım. Parmenides'ten başlayarak, Antik Yunan felsefesinin otoriteleri, metafizikle matematiğin ilişkiselliğini açık kılmış olan İslam felsefesinin temel bazı isimleri, konunun çağdaş tartışmalarına temel kavramları miras bırakan olması bakımından Kant, varolmayandan meşru bir şekilde bahsetmeyi olanaklı kılacak matematiksel diğer gelişmeler için Cantor, nesneyi zihnin yöneldiği şey olarak yeniden gündeme alan Meinong ve nihayet dilsel ve mantıksal olarak varolmayanların mekânını kuran modal mantık (Kripke, C.I. Lewis vd.) üzerinden günümüze kadar anlatılmaya çalışılmıştır.

Sunulan tarihsel sürecin ardından, nereden nereye geldiğini ve geline süreçte değişen anlayış, bilim, matematik ve mantığın katkılarıyla ne kadar yol alındığını ve bu kadar açılımdan sonra eldeki mevcut metafizik, ontoloji ve epistemolojinin ihtiyaca (hala) cevap verip veremediğine dair eleştirel bir yorum vermeye çalıştım.

Bu çalışmayı sunarken iki hususu özellikle öne çıkarma ihtiyacı hissediyorum. İlk olarak, tüm çalışma boyunca, güncel felsefe ve mantık tartışmalarını kendi anlayışımızın bir parçası kılmanın önünde en büyük engellerden birinin hala bir felsefe dili oluşturulamamış olduğu düşüncesinden kendimi alamadım. Felsefenin en kadim ve en temel tartışması varlık tartışması iken, varlığın farklı anlamlarını karşılayacak Türkçe kelimeler üretilmemiş olmasının kendi dilimizde felsefe üretmenin önünde ciddi bir engel olduğu kanaatini taşıyorum. Temel kavramlardan başlamak ve “dil birliği sağlayacak şekilde” acilen karşılıklar üretmeye ihtiyaç vardır. Bu elbette felsefenin bütünü için genel bir temennidir. Bu çalışma özelinde, “varlık”ın farklı kavramları başta olmak üzere, Türkçe karşılığı olmayan pek çok eski ve yeni kavramla karşı karşıyayız. Bu

kavramların mümkün olduğu kadarına Türkçe karşılıklar üretmeye çalıştık. Ancak Türkçeleştirerek kullandığım pek çok kavramın benim için dahi rahatsız edici düzeyde olduklarını itiraf etmem gerek. Bunun sebeplerinden birinin kavram üretmedeki yeteneksizliğim olduğunu kabul edebilirim. Bir diğeri ise, bu kavramların bir kısmı ait oldukları orijinal dilde de yeni türetilen ve o dilde de kuşağa hoş gelmeyen kavramlar olmasıdır. Bu kavramları Türkçeleştirdiğimizde aynı nahoşluk ister istemez yansımaktadır. Yine de Türkçeleştirilerek kullanılan tüm kavramlar için daha iyi önerilere her zaman açık ve muhtaç olduğumu belirtmek isterim. Kitap boyunca Türkçeleştirerek kullandığımız kavramlar için kitabın sonunda bir sözlük yer almaktadır.

Okuyucunun dikkatini çekmek istediğim ikinci husus, felsefe tarihinin varolmayan olarak anılabilecek en meşhur örneklerinin bugün artık tarihteki kadar varolmayan olmadığı düşüncesidir. Matematik, mantık ve bilimdeki gelişmeler bunun en büyük sağlayıcısıdır. Varolmayanlara dil ve mantıkta ve dolayısıyla felsefede, alan açmış olmak; yeni metafizik, ontoloji ve epistemolojiler üretmeyi de zorunlu kılmaktadır. Kendilerinden bir model içinde anlamlı bir şekilde bahsetmenin mümkün olduğu varolmayanların, ontolojik olarak varolanlar alanına mı çekileceği yoksa tıpkı varolanlar gibi varolmayanların da yeni bir kategori olarak mı ekleneceği, üzerinde daha çok düşünülmesi ve tartışılması gereken bir husustur. Ancak hangisi olursa olsun, metafiziksel, ontolojik ve epistemolojik dönüşümlerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Eski anlayışlar yeterli değildir. Metafizik, felsefenin dışına itilebilecek bir alan değildir. Çağın ruhu, bilimin de eşlik etmesiyle filozofları kimi zaman metafiziği elemeye sevk edecek şekilde çıkmaza soksa da, ardından yaşanan, üstelik tam da metafiziği dışarıda bırakmak için üretilen süreçlerin kendisi yeni metafizikler ve hatta eskisinden daha

baskın metafizikler üretmektedir. Yeni oluşturulacak felsefelerin ve bunların eleştirilerinin daha yoğun bir şekilde ilerleyen süreçte çalışılmasına ihtiyaç vardır.

Son söz olarak, aynı sorular etrafındaki sorgulamalarımın peşinden gittiğim yılları bir kenara bırakırsam, bu kitap, altı senelik bir emeğin ürünü olan doktora tezimin gözden geçirilmiş ve fiziki hatalarının giderilmiş halidir. Tüm bu süreç boyunca, bu eserin ortaya çıkmasında en çok emeği geçen kimse olan çok kıymetli hocam Prof. Dr. Ahmet Ayhan Çitil'e ne kadar teşekkür etsem azdır. Emeği ve desteği çok büyük olan diğer hocam Prof. Dr. Yücel Yüksel'e sonsuz minnettarım. Desteklerini anmadan geçemeyeceğim hocalarım Prof. Dr. Hamit Er ve Dr. Öğr. Üyesi Sümeyye Parıldar'a müteşekkirim. Buhran dönemlerimde hep yanımda olan fahri kardeşlerim Latife ve Serdar Gümrah'a, sona yaklaşırken olanca huysuzluğuma maruz kalsa da nezaketle karşılayarak sevecenliğini ve desteğini hiç eksik etmeyen sevgili arkadaşım Bilge Üstüner'e, kitaptaki matematikle ilgili kısımlarda ne zaman ihtiyaç duysam yardımını esirgemeyen değerli matematikçi arkadaşım Beyhan Şener Öztürk'e, süreç boyunca hep yanımda olan arkadaşlarım Nurgül Bulut, Çağrı Taşgetiren ve İsmail Ekinci'ye ve elbette bu kitabın baskıya hazırlanmasında emeği geçen arkadaşım, kıymetli editörümüz Nuh Muaz Kapan'a teşekkürlerimi sunmayı borç bilirim. Ayrıca tüm yazma sürecinde herkesten daha çok benimle birlikte olan, sevincime, üzüntüme tüm ruh hallerime herkesten daha fazla maruz kalan minnoşlarım Bıdır, Pıtır ve süreç içinde bize dâhil olmasından ötürü çalışmanın konusuyla müsemma olan Nothing'i, her ne kadar kimilerince eleştirileceğimi ve anlaşılmayacağını bilsem de, hayvanların birer meta olarak görülmekten çıkacağı bir dünyanın ümidiyle burada anarak ölümsüzleştirmek istiyorum.

Sözlük

Anlam: Sense, sinn	Mütekabiliyet: Correspondence
Bakışlımlı: Symmetric	Ne-ise-ne: Objective
Boş-olarak doğru: Vacuously true	Saf bağlamsal: Indexical
Çatı: Frame	Olanaklılıkçı/mümküncü: Possibilist
Daraltıcı: Deflationists	Olduğu gibi olmak (şöyle-şöyle olmak, belirli niteliklere sahip olmak): Sosein
Demet kuramı: Bundle theory	Olumsuz varoluşsal: negative Existential
Denklik tezi: Parity thesis	Seri: Serial
Edimsel: Actual	Sıkı içermeye: Strict implication
Edimselci/fiilici: Actualist	Tam belirlenmiş: Fully determinate
Eksik belirlenmiş (tam belirlenmemiş): Indeterminant	Taşıyıcı: Subsist/ent (varlıksal niteliklerin taşıyıcısı)
Eşdeğerlik bağıntısı: Equivalence relation	Varolan: Exist-existent
Geçişli: Transitive	Varolmayan: Non-existent
Genişletici: Enflationists	Varlık: Being
Gerçek: Real	Varlıksız: Nonbeing, beingless
Gönderge: Reference, bedeutung	Yansımalı: Reflexive
Hepçi-hepçilik: Allist-allism	Yokçu-yokçuluk: Noneist-noneism
İçlemsel: Intensional	Yönelimsel: Intensional
Kaplımsal: Extensional	Zorunlulaştırma yasası: Necessitation rule
Karşıt olgusal: Counterfactual	
Katı adlandırıcı: Rigid designator	
Meinongculuk: Meinongianism	
Mümkün: Possible	

Kaynakça

- Alper, Hülya: “Yokluk Nedir? Seyfeddin el-Âmidî’de Ma’dûm Kavramı Üzerine bir İnceleme”. *İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2013, 28, 33-58.
- Alper, Ömer Mahir: *Vatık ve İnsan Kemalpaşazâde Bağlamında Bir Tasavvurun Yeniden İnşası*, Klasik Yayınları, İstanbul.2010.
- Altuğ, Taylan: *Dile Gelen Felsefe*, YKY Yayınları, İstanbul: 2008.
- Aristoteles: *Metafizik*, Çev.: Ahmet Arslan, Sosyal Yayınları, İstanbul: 1996.
- Aristoteles: *Ruh Üzerine*, Çev.: Zeki Özcan, Sentez Yayınları, Ankara: 2014.
- Aristoteles: *Organon: Topikler*, Hamlet Yayınları, İstanbul: 2000.
- Ayer, Alfred J.: *Dil Doğruluk ve Mantık*, Çev.: Vehbi Hacıkadiroğlu. Metis Yayınları, İstanbul: 1998.
- Barker, F. Stephen: *Matematik Felsefesi*, Çev.: Yücel Dursun. İmge Kitabevi. Ankara: 2017.
- Barlar, H. Uğur: “Standart Model’de Higgs Mekanizmasının ve Bozunumlarının İncelenmesi”, *Gazi Üniversitesi Fen Bilimler Enstitüsü*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). 2008.
- BBC: “Fransız Ordusu ‘Geleceğin Tehditlerini’ Tahmin Etmek İçin Bilim Kurgu Yazarlarının Hayal Gücünden Yararlanacak”. (Çevrimiçi). <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-49044756>. 09.07.2019.
- Berto, Francesco - Jago, Mark: “Impossible Worlds”, *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2018 Edition), Edward N. Zalta (ed.), (Çevrimiçi)

- <https://plato.stanford.edu/archives/fall2018/entries/impossible-worlds/>, 30.07.2019.
- Berto, F: “Impossible Worlds and the Logic of Imagination”, *Erkenntnis*, 82(6), 1277–1297. 2017.
- Bestor, Thomas W: “Plato’s Semantics and Plato’s “Parmenides””, *Phronesis*, Vol. 25, No. 1 (1980), pp. 38-75.
- Brandom, Robert, N.Rescher: “The Logic of Inconsistency: a study in nonstandard possible-world semantics and ontology”, *American Philosophical Quarterly*, Library of Philosophy 5 (1): 233-236 (1979).
- Brentano, Franz: *Psychology from an Empirical Standpoint*, Routledge; Taylor & Francis e-Library. London-New York. 2009.
- Brun, Jean: *Stoa Felsefesi*, Çev.: Medar Atıcı, İletişim Yayınları, İstanbul: 1997.
- Caston, Victor: “Something and Nothing: The Stoics on Concepts and Universals”, *Oxford Studies in Ancient Philosophy*, 17: 145-213 (1999).
- CERN: “CMS Measures Higgs Boson’s Mass with Unprecedented Precision”, (Çevrimiçi)
<https://home.cern/news/news/physics/cms-measures-higgs-bosons-mass-unprecedented-precision>. 15.11.2009.
- Çitil, Ayhan: *Çağdaş Felsefeden Kesitler*, İstanbul Üniversitesi AUZEF Yayınları; İstanbul. 2014.
- Çitil, Ayhan: *Matematik ve Metafizik Kitap-1: Sayı ve Nesne*, Alfa Yayınları, İstanbul. 2012.
- Crane, Tim: *The Object of Thoughts*, Oxford: Oxford University Press; 1 edition. 2013.
- Cürcânî, Seyyid Şerif: *Şerhul’ Mevâkıf*, çev. Ömer Türker, Kırk Gece Yayınları: İstanbul. 2011.
- D’Alfonso, Simon: “Russell on Modality”, (Çevrimiçi). http://simondalfonso.id.au/documents/philosophy/russell_modality.pdfDavid, Marian. “Nonexistence and Reid’s Conception of Conceiving”, *Grazer Philosophische Studien* 25 (1): 585-599 (1985). 20.08.2019.
- Denkel, Arda: *İlkçağ’da Doğa Felsefeleri*, Özne Yayınları. İstanbul. 1998.
- Ekren, Uğur: “Alexius von Meinong ve Nesneler Teorisi”, *Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 17, Mart 2010.

- Farabi: *Harfler Kitabı*, Çev: Ömer Türker. Litera Yayıncılık. İstanbul. 2008.
- Fazlıoğlu, İhsan: “Aristoteles’in Sayı Tanımı”. *DÎVÂN İlmî Araştırmalar*, sy. 15 (2003/2).
- Fitch, G. W.: “In Defense of Aristotelian Actualism”, *Philosophical Perspectives*, Vol. 10, Metaphysics (1996), pp. 53-71.
- Fitting, Melvin-R.Mendelson.: *First Order Modal Logic*, Kluwer Academic Publication, London. 1998.
- Folescu, Marina: “Perceptual and Imaginative Conception:The Distinction Reid Missed”, (*Thomas Reid on Mind and Knowledge and Value* içinde), ed.: Rebecca Copenhaver and Todd Buras, Oxford University Press, 2015.
- Frege, Gottlob: *Aritmetiğin Temelleri Sayı Kavramı Üzerine Mantıksal-Matematiksel Bir İnceleme*, Çev.:H.Bülent Gözkân. Cogito Yayınları. İstanbul. 2008
- Frege, Gottlob: “Anlam ve Gönderge Üzerine”, (*Anlam*, Derleyen: Mark Richard, Çev.: Halil Kayıkçı, Gugukkuşu Yayınları, Ankara: 2012 içinde)
- Frege, Gottlob: “On Concept and Object”, *Mind New Series*, Vol.60, No.238 (Apr., 1951, ss. 168-180).
- Frege, Gottlob: “Sense and Reference”, *The Philosophical Review*, Vol.57, No.3 (May., 1948, ss.209-230).
- Frege, Gottlob: “The Thought: A Logical Inquiry”, *Mind New Series*, Vol.65, No.259 (Jul., 1956, ss.289-311.)
- Görkaş, İrfan: “Farabi Metafiziğinde Varlık (El-Mevcûd) Terimi ve Eklentileri”, *Bozok Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi [BOZİFDER]*, 11, 11 (2017/11) ss. 67-90.
- Gözkân, Bülent: “Kant’ın Eleştiri Öncesi Döneminden Eleştiri Dönemine Geçişteki Anahtar Yazı: Uzayda Yönler Arasındaki Farklılığın Nihai Dayanağı Hakkında ”, *Felsefe Tartışmaları*, 37, s. 43-55. 2006.
- Grünberg, Teo: *Sembolik Mantık I*, Metu Press, Ankara. 2000.
- Hacker, P.M.S.: “The Linguistic Turn in Analytic Philosophy”, *Oxford Handbook for the History of Analytic Philosophy* (Oxford University Press, 2013), pp. 926-47.

- Hunter, Bruce: "Clarence Irving Lewis", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Winter 2016 Edition), Edward N. Zalta (ed.), (Çevrimiçi). <https://plato.stanford.edu/archives/win2016/entries/lewis-ci>. 02.08.2019.
- İbn-i Sina: *İşaretler ve Tembihler*, Çev: Muhittin Macit, Ali Durusoy, Ekrem Demirli. Litera Yayıncılık. İstanbul. 2013.
- İbn-i Sina: *Mantığa Giriş*, Çev: Ömer Türker. Litera Yayıncılık. İstanbul. 2013.
- İbn-i Sina: *Metafizik Kitab'uş Şifa I*, Çev: Ekrem Demirli, Ömer Türker. Litera Yayıncılık. İstanbul. 2013.
- İbn-i Sina: *Metafizik Kitab'uş Şifa II*, Çev: Ekrem Demirli, Ömer Türker. Litera Yayıncılık. İstanbul. 2013.
- Jacquette, Dale: *Meinongian Logic The Semantics of Existence and Nonexistence*, Berlin: New York: W. de Gruyter. 1996.
- Jago, Mark: *The Impossible an Essay on Hyperintentionality*, Oxford University Press. 2014.
- Kant, Immanuel: *Arı Usun Eleştirisi*, Çev. Aziz Yardımlı, İdea Yayınları, İstanbul. 2015.
- Kant, Immanuel: *Gelecekte Bilim Olarak Ortaya Çıkabilecek Her Metafiziğe Prolegomena*, Çev. İonna Kuçuradi-Yusuf Örnek, Türkiye Felsefe Kurumu, Ankara. 2002.
- Kant, Immanuel: *Yargı Yetisinin Eleştirisi*, Çev. Aziz Yardımlı, İdea Yayınları, İstanbul. 2011.
- Kranz, Walter: *Antik Felsefe Metinler ve Açıklamalar*, çev. Suat Y. Baydur, Sosyal Yayınları. İstanbul. 1994.
- Kripke, Saul: *Adlandırma ve Zorunluluk*, çev.: Berat Açıl, Litera Yatıncılık, İstanbul. 2005.
- Kripke, Saul: "Russell's Notion of Scope", *Mind*, Vol. 114, No. 456 (Oct., 2005), pp. 1005-1037.
- Kripke, Saul: "A Completeness Theorem in Modal Logic", *The Journal of Symbolic Logic*, Vol. 24, No. 1 (Mar., 1959), pp. 1-14.
- Launay, Mickaël: *Çetele Kemiklerinden Yapay Zekaya Matematiğin Kısa Tarihi*, Çev.: Gülşah Ünal. Say Yayınları. İstanbul. 2018.
- Lewis, C.I.: "Implication and the Algebra of Logic", *Mind*, Vol. 21, No. 84 (Oct., 1912), pp. 522-533.

- Lewis, David: *Counterfactuals*, Oxford: Blackwell. 1973.
- Lewis, David: *On The Plurality of Worlds*, Oxford: Blackwell. 1986.
- Lewis, David: "Logic for Equivocators", *Noûs*, Vol.16, No.3 (Sep.,1982), ss.431-441.
- Lewis, David: "Elusive Knowledge", *Australian Journal of Philosophy*, Vol.74, No.4; December 1996, ss. 549-567.
- Lewis, David: "Noneism or Allism?". *Mind New Series*, Vol. 99, No. 393 (Jan., 1990), pp. 23-31.
- McLeod, Stephan K.: "Knowledge of Necessity: Logical Positivism and Kripkean Essentialism", *Philosophy*, Vol. 83, No. 324 (Apr., 2008), pp. 179-191.
- Meinong, Alexius: "The The Theory of Objects" (1904), *From Realism and the Background of Phenomenology*, ed. R. Chisholm (1960). (s. 76-117).
- Meinong, Alexius: *On Assumptions*, University of California Press. Berkeley-Los Angeles- London. 1985.
- Miller, Alexander: *Philosophy of Language*, Routledge: Taylor&Francis Group. 2. Edition. 2007.
- Nolan, Daniel: "Impossible Worlds: A Modest Approach", *Notre Dame Journal of Formal Logic*, Volume 38, Number 4, Fall 1997, ss.535-572.
- Parmenides: *Doğa Hakkında*, Çev.: Y. Gurur Sev, Pinhan Yayınları, İstanbul. 2015.
- Parsons, Terence: "Referring to Nonexistent Objects", *Theory and Desicions*, 11 (1979) 95-110.
- Perszyk, Kennet J.: *Nonexistent Objects: Meinong and Contemporary Philosophy*, Kluwer Academic Publisher. London. 1993.
- Peters, Francis E: *Antik Yunan Felsefesi Terimleri Sözlüğü*, Çev. ve Haz.: Hakkı Hünler, Paradigma Yayınları, İstanbul. 2004.
- Platon: *Devlet*, Çev.:Hüseyin Demirhan, Sosyal Yayınları, İstanbul. 2002.
- Platon: *Menon*, çev. Furkan Akderin, Say Yayınları, İstanbul. 2013.
- Platon: *Metin Okuma Platon: Sofist*, Çev.: Ömer Naci Soykan, Ara Yayıncılık, İstanbul. 1991.
- Plotinus: *Dokuzluklar*, Çev.: Zeki Özcan, Birleşik Yayınları, İstanbul. 2011.
- Priest, Graham: *Towards Non-Being The Logic and Metaphysics of Intentionality*, Clarendon Press. Oxford. 2005.

- Priest, Graham: *An Introduction to Non-Classical Logic From If to Is*, Cambridge University Press. 2008.
- Priest, Graham: "Thinking the Impossible", *Philosophical Studies*, 173: 2649–62.
- Quine, W.V.: *Philosophy of Logic*, Harward University Press. USA. 1994.
- Quine, W.V.: "On What There Is", (*From a Logical Point of View* içinde). Harvard University Press. USA: 2003.
- Quine, W.V.: "Reference and Modality" (*From a Logical Point of View* içinde). Harvard University Press. USA: 2003.
- Quine, W.V.: "Speaking of Objects", (*Ontological Relativity and Other Essays* içinde), Columbia University Press, New York, 1969.
- Quine, W.V.: "Three Grades of Modal Involvement" (*Quintessence* içinde), The Belknap Press of Harward University. London: 2004.
- Reid, Thomas: *Selected Philosophical Writings*, Ed. Giovanni Grandi, Imprint Academy, Library of Scottish Philosophy Series, UK. 2012.
- Reid Thomas: *An Inquiry into the Human Mind and the Principle of Common Sense*, Edited by Derek R. Brookes, Edinburgh: Edinburgh University Press. 1997.
- Richard, Mark: "Anlam Üzerine Düşünceler" (*Anlam* içinde). Çev. Halil Kayıkçı, Gugukkuşu Yayınları. Ankara. ss.: 7-57. 2012.
- Routley, Richard: "On What There Is Not", *Philosophy and Phenomenological Research*, Vol.43, No. 2 (Dec., 1982), ss.151-177.
- Russell, Bertrand: *Batı Felsefesi Tarihi 1-2-3*, Çev: Muammer Sencer, Say Yayınları, İstanbul. 2000.
- Russell, Bertrand: *Felsefe Sorunları*, Çev.: Vehbi Hacıkadıroğlu, Kabcacı Yayınları, İstanbul. 1994.
- Russell, Bertrand: *Anlam ve Doğruluk Üzerine*, Çev.: Ezgi Ovat, İtaliik Yayınları, Ankara. 2013.
- Russell, Bertrand: *Mantıksal Atomculuk Felsefesi (1918) Russell'in Wittgenstein'den Öğrendiği Belli Fikirleri Anlatan Sekiz Ders*, Çev: Dilek Arlı Çil, vd., Alfa Yayınları, İstanbul. 2013.
- Russell Bertrand: "General Propositions and Existence", *Logic and Knowledge: Essays 1901-1950*, (ed. Robert Charles Marsh: "1918 The Philosophy

- of Logical Atomism" içinde), London George Allen&Unwin Ltd: 1956.
- Russell, Bertrand: "On Denoting", *Mind New Series*, Vol. 14, No. 56 (Oct., 1905), (ss.: 479-493).
- Russell, Bertrand: "Meinong's Theory of Complexes and Assumptions I". *Mind* 13 (1): 204-219.(1904).
- Russell, Bertrand: "Meinong's Theory of Complexes and Assumptions II". *Mind* 13 (1): 336-354. (1904).
- Russell, Bertrand: "Meinong's Theory of Complexes and Assumptions III". *Mind* 13 (1): 509-524 (1904).
- Salerno, Joseph: *Frege'ye Dair*, Çev.: Ayhan Dereko, Birleşik Yayınları, Ankara. 2011.
- Salmon, Nathan: "Nonexistence", *Noûs*, Vol.32, No.3 (Sep., 1998), ss.277-319.
- Sellars, John: "Stoic Ontology and Plato's Sophist", *Bulletin of the Institute of Classical Studies*, 107: 185-203 (2010).
- Swanson, Carolyn: *Reburial of Nonexistents Reconcidering the Meinong-Russell Debate*, Rodopi B.V., Amsterdam-New York. 2011.
- Öztürk, Ümit: "Parmenides Ontolojisi" Hakkında: Bir Başlangıç", *Mavi Atlas*, 5(2)/2017: 530-548.
- Öztürk, Ümit: "Kant'ta Aklın Teorik Kullanımından Pratik Kullanımına Geçişin Koşulları Üzerine Eleştirel Bir Deneme", *Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). 2013.
- Taşdelen, İskender: *Mantığın Gelişimi*, edit. David Grünberg, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir: 2013.
- Taşköprizâde Ahmed Efendi: *Felsefe Risaleleri*, çev.: Kübra Şenel-M. Zahid Tiryaki, İstanbul Medeniyet Üniveristesi Yayınları, İstanbul. 2015.
- Tahiri, Hassan: *Mathematics and the Mind an Introduction into Ibn-i Sina's Theory of Knowledge*. Springer. 2016.
- Thierren, Valéri Lynn: "Inventing Logic:The Löwenheim-Skolem Theorem and First and Second-Order Logic", *Pensées Canadiennes Canadian Undergraduate Journal of Philosophy*. Volume 10, 2012.
- Wittgenstein, Ludwig: *Defterler*, Çev.:Ali Utku, Birey Yayınları. 2004.

Wittgenstein, Ludwig: *Tractatus Logico-Philosophicus*, Çev.:Oruç Aruoba, Metis Yayınları. 2008.

White, Nicholas P.: "Aristotle on Sameness and Oneness", *The Philosophical Review*, Vol. 80, No. 2. (Apr., 1971), pp. 177-197.

Yavuz, Yusuf Şevki: "Adem", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. (Çevrimiçi).

<https://islamansiklopedisi.org.tr/adem--yokluk>, 13.02.219.

Yagisawa, Takashi: "Beyond Possible Worlds", *Philosophical Studies*, 53 (1988). ss.175-204.

Yüksel, Yücel: "Kesinlik ve Puslu Mantık", *Sosyoloji Dergisi*, 3. Dizi, 22. Sayı, 2011, 517-531.

Dizin

A

Analitik 87, 89, 113, 145, 199, 215

Analitik Felsefe 113, 145, 199

A posteriori 81, 94

A priori 172

Aristoteles 13, 14, 15, 16, 20, 27,
33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41,
42, 43, 49, 50, 53, 66, 68, 72, 114,
115, 116, 117, 142, 147, 148, 161,
162, 165, 239, 289, 291, 292, 293,
296, 297, 298, 299, 300, 303, 311,
319

Ayer, A.J. 205

B

Bedeutung 99, 145, 148, 149, 153,
154

Belirli betimleme 247, 248, 249

Berto, F. 254, 256, 285

Brentano, F. 127, 155, 156, 158,
163, 167, 170

Ç

Çatı 217, 325

D

Daraltıcı 325

Demet kuramı 325

Denklik tezi 325

De re 265

Descartes 27, 76

Dış sezgi 92

Dile dönüş 143, 144

Dil Felsefesi 145

Dünya 21, 105, 110, 250, 323

E

Edimselci 230, 325

Erişilebilirlik bağıntısı 203

Ersatz 255

Eşdeğerlik 221, 325

Eşitlik bağıntısı 221

- F** 199, 223, 230, 235, 250, 292, 293,
Farabi 62, 63, 64, 65, 116, 117,
119, 120 294, 295, 297, 298, 299, 320
Kaplımsal 219, 325
Frege 113, 123, 143, 145, 147, 148,
149, 150, 151, 152, 153, 154, 155,
156, 157, 158, 159, 161, 162, 163,
199, 222, 223, 224, 226, 247, 273,
301 Karşıt olgusal 264, 325
Kemalpaşazade 66, 68
Koşul eklemi 263
Kripke, 10, 201, 202, 203, 215,
217, 219, 220, 224, 226, 228, 245,
313, 321
Küme 159, 161, 279
Küme kuramı 279
- G**
Genişletici 325
Gerçeklik kuralı 270
- H**
Hepçilik 310, 311
Hume 73, 74, 75, 169
Hypokeimenon 29
- İ**
İbn-i Sina 16, 65, 68, 69, 117, 118,
120, 121, 122, 123, 124, 125, 126,
127, 202, 203, 303
İçlemsel 325
İrrasyonel 118, 126, 127
- J**
Jago, M. 254, 255, 256, 261, 264,
265, 276, 278, 279, 284, 285
- K**
Kant 10, 17, 43, 71, 72, 73, 74, 75,
76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85,
86, 87, 88, 89, 90, 91, 93, 94, 95,
96, 97, 98, 100, 101, 102, 103,
104, 105, 107, 108, 110, 111, 112,
142, 143, 145, 149, 158, 161, 170,
179, 180, 181, 182, 183, 184, 185,
186, 187, 188, 189, 190, 191, 192,
193, 194, 195, 196, 197, 198, 200,
236, 237, 244, 251, 285, 289, 294,
295, 296, 297, 298, 304, 310, 320
Meinongculuk 310, 325
- L**
Leibniz Yasası 221, 222
Lewis, C.I. 10, 211, 212, 213, 214
Lewis, D. 261, 284, 311
Locke 75
Logos 26
Löwenheim-Skolem 138, 139
- M**
Madum 59, 60
Mahiyet 60
Mantıksal uzay 272
Matematik 11, 81, 86, 102, 127,
128, 130
Meinong, A. 10, 17, 29, 158, 163,
164, 165, 166, 167, 168, 170, 171,
172, 173, 174, 175, 176, 177, 178,
179, 180, 181, 182, 183, 184, 185,
186, 187, 188, 189, 190, 191, 192,
193, 194, 195, 196, 197, 198, 200,
236, 237, 244, 251, 285, 289, 294,
295, 296, 297, 298, 304, 310, 320
Meinongculuk 310, 325

- Metafizik 11, 14, 15, 20, 33, 35,
36, 37, 38, 39, 40, 65, 81, 86, 103,
114, 115, 117, 121, 122, 123, 124,
172
Modal epistemoloji 269
Modal gerçeklik 259
Modalite 206
Modal mantık 210, 215, 216, 218,
219, 221, 229, 231, 235, 237, 240,
242, 244, 247, 249, 250, 297, 312,
321
Model 215, 227, 314, 315
Mutezile 56, 61, 62, 65
Mümkün dünya 200, 204, 206,
217, 237, 251, 252, 256, 259, 266
Mümkün dünyalar semantiği 204,
206, 217
Mütekabiliyet 325
- N**
Ne-ise-ne 176, 179, 180, 196, 325
Nesneler Kuramı 163, 164, 166,
171, 172, 173, 183, 186, 190, 191,
295, 304, 320
Noesis 142
Normal-olmayan dünya 257, 258
- O**
Olanaklılıkçı 325
Ontolojik evren 309
- Ö**
Önermeler mantığı 149
Önermesel fonksiyon 207
Özel ad 148, 186
- P**
Parmenides 10, 15, 19, 21, 22, 23,
24, 25, 27, 28, 30, 32, 33, 42, 45,
49, 50, 51, 53, 55, 67, 81, 142,
158, 229, 235, 277, 319
Physeos 21, 50
Plotinus 43, 44, 45, 46, 48, 49
Priest, G. 256, 257, 258, 281, 284,
311
- Q**
Quine, W.V. 204, 210, 211, 261,
301, 302
- R**
Reflektif yargı 109
Reid, T. 165, 167, 168, 169
Routley, R. 168, 187, 261, 262,
310
Russell Paradoksu 149, 159
- S**
S1-S5 dizgeleri 212, 213
Saf bağlamsal 325
Saf Ben 90, 91, 92
Salmon, N. 266, 267, 268
Schein 99, 100
Semantik 49, 148, 152, 177, 278
Semantik formülasyon 177
Sentez 37
Sıkı içermeye 212, 325
Sinn 99, 100, 110, 112, 145, 148,
153, 209, 226
Sofist 28, 29, 31, 32
Sosein 173, 174, 176, 177, 179,
181, 186, 191, 236, 244, 246

T

Tablo yöntemi 218, 220

Taşıyıcı 325

Taşköprizade 68

Töz 35

Tümdengelim 88

Ü

Üçüncü Halin Olanaksızlığı 247

V

Varlıksal niceleyici 234

Varlıksız nesne 190

W

Wittgenstein 144, 160, 185, 204,
209, 225, 226, 301

Y

Yagisawa, T. 253, 254, 256, 272,
273, 274, 275, 276, 279, 280, 284

Yokçuluk 310

Yönelimsellik 173

Z

Zihni varlık 68

VAROLMAYAN NESNELER SEMANTİĞİ

Varolmayan nesneler var mıdır?

Varolmanın ve nesne olmanın asgari koşulları nelerdir? Önümden geçip gitmekte olan şu kara kediye varlık sahibi bir varolan ve bu dünyanın gerçek nesnelerinden biri olarak düşünmemi gerektiren ancak Antik Mısır'ın Bastet'ini varolmaktan ve nesne olmaktan yoksun bırakan nedir? “Önümden geçip gitmekte olan kedi simsiyah tüyleri olan yaşlı bir kedidir” ile “Bastet simsiyah tüyleri olan yaşlı bir kedidir” önermelerinin anlam ve doğruluklarını farklılaştıran nedir? Yahut, “En büyük asal sayının bir fazlası 4'ün katlarından biri olurdu” ile “En büyük asal sayının bir fazlası, balkabağı olurdu” önermelerinin her ikisine dair bilgimiz olmamakla birlikte birini anlamlı diğerini anlamsız olarak düşündüren nedir?

Elimdeki kalem, zihnimdeki kalem, burada siyah mürekkeple yazılı olan kalem, çocuğun kağıt üzerine çizmekte olduğu kalem, Sherlock Holmes'ün not alırken kullandığı kalem, geceleri kabuslarla uyanan kısa boylu bir kalem... Bu kalemlerin hangisi gerçek kalemdir?

Varolan ve olmayan, varlığı muhtemel olan ve olmayan, varlığı imkansız olan ve olmayan arasındaki sınır nereye ve nasıl çizilebilir? Dahası, varolmayan, gerçek bir nesneye gönderimde bulunmayan ifadelerin anlam ve doğrulukları nasıl belirlenmektedir? Bu sorulara cevap vermek hiç de kolay değildir. Yine de kesin olan o dur ki, varlık ve anlam “varolanla” sınırlandırılmayacak kadar bitimsizdir...

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Çağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-7760-01-0

